

CAP-BASISVADEMECUM
VAN TESTS EN ANDERE DIAGNOSTISCHE INSTRUMENTEN
EN –METHODEN IN HET SCHOOLPSYCHOLOGISCH
EN DAARBIJ AANSLUITENDE WERKVELD

versie 2016

CAP-vzw Team 2016
Walter Magez
Annemie Bos
Gisleen Rauws
Kris Geerinck
Marleen Van Elsacker

Webmaster
Luk Van der Auwera

Contactadres
CAP vzw
Heidegaard 99
2930 Brasschaat

INHOUDSTAFEL

- CAP- Basisvademecum : Deel 0 : Introductie tot het CAP-Basisvademecum
versie 2016
- CAP- Basisvademecum : Deel 1 : Testvademecum
versie 2016
- CAP- Basisvademecum : Deel 2 : Andere diagnostische instrumenten en methoden
versie 2016

CAP – BASISVADEMECUM

Versie 2016

DEEL 0 : EEN INTRODUCTIE TOT HET CAP – BASISVADEMECUM

CAP-vzw Team 2016
Walter Magez
Annemie Bos
Gisleen Rauws
Kris Geerinck
Marleen Van Elsacker

Webmaster
Luk Van der Auwera

Contactadres
CAP vzw
Heideoord 99
2930 Brasschaat

INHOUDSTAFEL : INTRODUCTIE TOT HET CAP -BASISVADEMECUM

- 0.1 [Algemene verantwoording](#)
- 0.2 [Voorstelling CAP vzw](#)
- 0.3 [Het CAP-vademecum en Infolijn van 1992 tot 2016](#)
- 0.4 [Opbouw van het CAP -basisvademeccum versie 2016](#)
 - 0.4.1 Delen I en II
 - 0.4.2 Domeinen
 - 0.4.3 Inventarissen
 - 0.4.4 Beschrijvende fiches
- 0.5 [De CAP-code bij de Inventarissen en Fiches](#)
- 0.6 [De beschrijvende CAP-fiches](#)
- 0.7 [Een code voor een eerlijke testpraktijk](#)
- 0.8 [Overzicht CAP -vademeccum, Testhandleidingen, Interne rapporten, ...](#)
 - 0.8.1 CAP -vademeccum
 - 0.8.2 Testhandleidingen CAP vzw
 - 0.8.3 Interne rapporten CAP vzw
 - 0.8.4 Infolijn CAP vzw

0.1 ALGEMENE VERANTWOORDING

Dit vademecum, opgesteld door het Coördinatieteam Antwerpen voor Psychodiagnostiek - CAP-vzw - richt zich expliciet naar het CLB en aansluitende diensten zoals revalidatiecentra en andere die zorg dragen voor kinderen vanaf de kleuterschool tot de jonge volwassenheid.

Centraal in dit vademecum staan de psychodiagnostische instrumenten en werkmethodes bruikbaar in Vlaanderen. Het CAP-vademecum wil de diagnostici objectieve informatie verschaffen zodat hij/zij met inzicht die instrumenten en methoden kan kiezen die binnen de gegeven onderzoeksvraag en situatie de hoogst mogelijke kwaliteitsgarantie bieden.

Vanuit een andere invalshoek heeft het CAP-vademecum gelijkaardige doelstellingen aan de publicaties van het NIP: Documentatie van Tests en Testresearch in Nederland. Het CAP-vademecum richt zich echter specifiek naar Vlaanderen en beperkt zich tot de doelpopulatie zoals men die in de CLB en aansluitende diensten aantreft. Het CAP-vademecum is voor deze populatie dan ook vollediger dan de Nederlandse publicatie die daarenboven de Vlaamse tests alleen beoordeelt vanuit de situatie in Nederland. Zo krijgen alle Vlaamse tests die enkel genormeerd zijn voor Vlaanderen automatisch een "onvoldoende" voor de kwaliteit van de normen. Dit kan tot de paradox leiden dat een Vlaamse gebruiker een goede Vlaamse test niet zou hanteren - want ongunstig voor de normen - en wel een Nederlandse test - want gunstig voor de normen - alhoewel er geen garantie is dat die normen ook voor Vlaanderen gelden.

Dit vademecum is bestemd voor professioneel psychodiagnostisch geschoolden. De eerste kwaliteitsvoorwaarde ligt bij hem/haar die dit vademecum hanteert. Zelfs de keuze van een "goede test" compenseert niet het kwaliteitsverlies dat optreedt door een onprofessioneel diagnostisch handelen. De eerste voorwaarde is dat voldaan wordt aan de vereiste professionele psychodiagnostische deskundigheid en scholing. Alleen dan kan dit vademecum de rol vervullen die het wil opnemen.

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

0.2 VOORSTELLING CAP-VZW

CAP ontstond in 1989 (op initiatief van W. Magez) vanuit de Antwerpse "PMS-wereld" (nu CLB) en nam in 1992 het vzw-statuut aan. Het CAP-team dat deze nieuwe 2016 versie van het CAP-vademecum verzorgde, omvat als leden :

- A. Bos
- K. Geerinck
- W. Magez
- G. Rauws
- M. Van Elsacker

De teamleden zijn vanuit hun functies en activiteiten (docent/lector, onderzoeker, kwaliteitscoördinator, auteur, "veldwerker", ...) verbonden met/aan : CLB, hogeschool, universiteit, VFD, VCLB Forum Psychodiagnostiek, BFP commissie Psychodiagnostiek, P2-dianet, LVS-VCLB,

Het team is dus intensief betrokken op het psychodiagnostische werkveld en heeft dan ook een erkende deskundigheid op dit gebied. Specifiek voor CAP-vzw is de onafhankelijke

positie, een voorwaarde voor een objectieve testbeoordeling. Het CAP-vzw vademecum en de CAP-vzw werkstukken weerspiegelen die instelling. Alle CAP-medewerkers doen hun CAP-activiteiten onbezoldigd en buiten hun professionele verplichtingen.

Zonder haar onafhankelijkheid op te geven, heeft CAP-vzw een geprivilegeerde werkrelatie met het Psychodiagnostisch Centrum van de opleiding Toegepaste Psychologie, Thomas More, Antwerpen.

Contactadres CAP-vzw :
CAP vzw t.a.v. A. Bos
Heidegaard 99
2930 Brasschaat
e-mail : annemie.bos@thomasmore.be

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

0.3 HET CAP-VADEMECUM EN –INFOLIJN VAN 1992 TOT 2012

Het CAP-vademecum met de beschrijvende testfiches startte in 1991/1992 en groeide doorheen de jaren aan tot een lijvige bundel. In 2001 werd het geheel geoptimaliseerd gebundeld en een “autonoom” werk : “Het CAP-vademecum versie 2001”.

Meer dan 10 jaar later, drong een nieuwe aanpassing zich op. Het vademecum groeide door de continue aanvulling “uit zijn voegen”.

De herwerkte versie 2012 behield het stramien van de 2001-versie, maar actualiseert die versie : oudere testen verdwijnen of verschuiven naar het archief, nieuwe komen erbij, inventarissen en testfiches worden uitgezuiverd, geactualiseerd enz ... Een belangrijke wijziging gebeurt in de testcode (zie aldaar) waar de + en de – van de normen een ietwat andere inhoud krijgen en steeds in relatie moeten gezien worden met A of R (‘Archief’ of ‘Recent’) in het vijfde veld.

Nieuw is dat naast dit CAP-basisvademedecum-2012, CAP aansluitende CAP-themavademecums ontwikkelt die dieper ingaan op een specifiek CAP-Domein

Momenteel beschikbaar :

- “Vragenlijsten en observatieschalen voor kinderen met gedrags- en emotionele problemen bruikbaar in Vlaanderen”. Dit werk sluit aan op CAP-basisvademedecum domein 05 en is er een uitdieping op.

- “Intelligentiemeting in nieuwe banen : de integratie van het CHC-model in de psychodiagnostische praktijk”. Binnen het Intelligentieonderzoek – CAP-basisvademedecum domein 4 – sluit CAP aan bij de onderzoeken op basis van het CHC-Intelligentiemodel.

CAP bouwt hierover een themavademedecum uit dat in zijn basisversie al beschikbaar is.

Het oorspronkelijke unidimensionele CAP-vademecum 2001 groeide dus in 2012 tweedimensioneel verder :

- Een CAP-basisvademedecum dat een algemene oriëntatie in de breedte biedt
- Specifieke CAP-themavademedecums die een aanvulling vormen en die in de “diepte” gaan betreffende een specifieke topic uit het CAP-basisvademedecum.

Naast de CAP-vademecums blijft het team, wanneer nodig en mogelijk, de CAP-Infolijn (dat ze in 1994 opstartten) verzorgen. Deze afzonderlijke brochures nemen de “actualiteit” in focus.

In 2015 besliste het CAP-vzw team de overstap naar het internet te exploreren. Dit werd mogelijk dankzij de medewerking van Luk Van der Auwera, voormalig CLB directeur van het Vrij CLB Ami 2, en nu ‘op rust’. Hij neemt de rol van webmaster op zich.

Tegelijkertijd onderging het vademecum versie 2012 een grondige revisie met betrekking tot de testfiches = CAP-Basisvademedecum versie 2016. Dit is dan de vierde periode-versie van het Vademecum (1992-2001/2001-2012/2012-2016/2016-...)

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

0.4 OPBOUW VAN HET CAP-BASISVADEMECUM 2016

0.4.1 Delen

Het CAP-basisvademedecum bestaat uit twee grote delen :

- Deel I : CAP- testvademedecum
- Deel II : CAP-vademecum : andere diagnostische instrumenten, -methoden en –werkvormen

Deel I omvat voor de beoogde doelgroep, het gehele domein van de psychologische en psychopedagogische “tests” en aanverwante “toetsen”.

Een basiskenmerk is o.a. dat veel van deze instrumenten voor hun “normering” gebruik maken van percentielen e.a., van afgeleide uitslagen e.a., op basis van “plaats in de rij” en/of situering in Gauss-curve. Psychometrie is het uitgangspunt voor de verwerking.

Deel II omvat diagnostische instrumenten, -methoden en –werkvormen die niet direct voldoen aan het etiket van “psychometrische test” en dat ook niet claimen, maar die door hun uitgangspunten en opbouw een belangrijke diagnostische bijdrage kunnen leveren. Een voorbeeld hiervan is o.a. de “Leidraad voor de taxatie van ontwikkelingsproblemen bij kleuters”.

0.4.2 Domeinen

Het vademecum bestrijkt het diagnostisch veld aan de hand van 9 domeinen :

- 01 Aandacht en Geheugen
- 02 Belangstelling
- 03 Functieontwikkeling
- 04 Intelligentie
- 05 Gedrag – Emotie – Persoonlijkheid – Gezondheid
- 06 Schoolvorderingen
- 07 Studeertest
- 08 Studiehouding
- 09 Varia

Nagenoeg binnen elk domein wordt dan een verdere onderverdeling aangebracht zoals

- 01.1 Aandacht
- 01.2 Geheugen

Sommige onderverdelingen zijn vrij uitgebreid zoals bij 06.

Deze indeling wordt aangehouden zowel in Deel I als in Deel II, alhoewel in Deel II bepaalde domeinen – momenteel (2016)- nog “blanco” zijn.

0.4.3 Inventarissen

De “Inventarissen” vormen het skelet van het vademecum.

In tegenstelling tot het vroegere CAP-vademecum, omvat elke inventaris alleen die tests/instrumenten waarvan een besprekingsfiche gemaakt werd voor het vademecum. Er bestaan per deel twee “Algemene inventarissen”.

De eerste is de lijst van **A**anwezige fiches in het voorliggend vademecum en deel. De lijst is ingedeeld per domein (01 – 02...) en is binnen dat domein alfabetisch geordend.

De tweede is de lijst van tests/instrumenten waarvan ooit een CAP-besprekingsfiche is gemaakt maar die verwijderd werd wegens het niet meer bruikbaar zijn van de test/instrument. Het gaat dus om een **H**istorische lijst. Zo nodig zijn deze fiches nog altijd te consulteren in de Testotheek van de Thomas More Antwerpen, opleiding Toegepaste Psychologie.

Naast deze “Algemene inventarissen” heeft men per domein een “domein-inventaris” met de test en hun CAP-code. Dit laat een snel overzicht toe per domein. De schikking gebeurt hier volgens de numerieke code in het eerste veld van de CAP-code. Binnen de topic zijn de fiches alfabetisch geordend.

Zoals elders reeds vermeld, werd bij de selectie voorrang gegeven aan de tests/instrumenten die geschikt zijn voor gebruik in Vlaanderen. Wanneer voor een belangrijk onderzoeksdomein geen ‘Vlaamse’ test beschikbaar is, wordt gezocht in de Nederlands publicaties naar de “best aansluitende” test(s)/instrument(en).

0.4.4 Beschrijvende fiches

Per CAP-topic vindt men de beschrijvende test/instrument fiches. Deze vormen de essentie van het vademecum.

De fiches zijn per topic alfabetisch geordend.

De fiches omvatten twee “ingangen” :

1. De CAP-code die bovenaan rechts staat
2. De uitgeschreven test- of instrumentbespreking

We komen hierop terug in de volgende punten (05 en 06).

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

05 DE CAP-CODE BIJ DE INVENTARISSEN EN FICHES

Bij de beschrijvende fiches komt de CAP-code voor. We beschrijven in deze code tests/instrumenten aan de hand van een reeks karakteristieken die de lezer moet toelaten een zicht te krijgen op de testinhoud en –procedure en op de kwaliteit van de test. Voor elke test is een code beschikbaar die uit vijf velden bestaat. Voor de duidelijkheid werden de velden van elkaar gescheiden door middel van een verticale streep. Elk veld heeft betrekking op een specifiek aspect van de test.

Veld 1 : identificeert de test op basis van het “aspect” dat hij pretendeert te meten. We situeren dit in één van de 9 domeinen uit het CAP-vademecum : **01** Geheugen en Aandacht – **02** Belangstelling enz.

Veld 2 : Verschafft informatie over de wijze waarop de test kan toegepast worden.
C = de test kan collectief toegepast worden en is daarvoor in eerste instantie ook bedoeld
I = de test is enkel individueel toepasbaar of wordt hoofdzakelijk zo toegepast

Veld 3 : geeft aanduidingen over de leeftijdsgroep waarvoor de test geschikt is. De volgende letters kunnen voorkomen :

P = geschikt voor kleine kinderen en peuters
K = geschikt voor kleuters
L = geschikt voor lagere school kinderen
S = geschikt voor leerlingen van het secundair en voortgezet onderwijs
V = geschikt voor studenten na het secundair onderwijs en volwassenen

Bij de lettercodes kan –indien nodig- in subscript nog een bijkomende onderverdeling in cijfers komen. Deze cijfers verwijzen dan naar de klas(sen) of studieja(a)r(en) waarvoor de proef geschikt is. Zo betekent **K₃L₁** dat de test bedoeld is voor gebruik in de derde kleuterklas en het eerste leerjaar van het lager onderwijs.

Velden 4 en 5 : Normen

In de CAP-code informeert het vierde veld over de kwaliteit van de aanwezige normen bij de testpublicatie. Het vijfde veld informeert over de recente (R) of archief (A) status van de normen op het moment dat de CAP-fiche het laatst herzien werd. Elk kalenderjaar wordt het vijfde veld gecontroleerd. Het vierde en vijfde veld worden steeds samen bekeken.

Hierna volgen richtlijnen die CAP-vademecum hanteert bij de beoordeling/beschrijving van de Normen.

A. Veld 4 van de Code

1. Vlaamse normen of normreferentiekader voor Vlaanderen is aanwezig

1.1 Vlaamse normen

Het gaat hier om ‘klassieke’ normen waarbij een individu gepositioneerd wordt t.a.v. ander individuen. Voorbeelden hiervan zijn Pc, IQ,... De meeste tests (alle) uit het deel I van het CAP-vademecum hanteren zulke normen.

1.2 Normreferentiekader voor Vlaanderen

In de CAP-code komt dan in het vierde veld I X I voor. De test hanteert dan een evaluatie/normprocedure die niet te herleiden is tot ‘klassieke normen’ (zie hiervoor). Voorbeelden van deze ‘normen’ zijn Vlaamse onderwijseindtermen, sommige LVS-labels,...

Beoordeling 1

++ : is duidelijk aanwezig. Het is een ‘Vlaamse test’, bv. COVAT CHC
+ : is aanwezig, bv. WPPSI III – RAKIT II
± : twijfel over voldoende Vlaamse input of aanwezigheid
– : is afwezig of duidelijk onvoldoende aanwezig, bv. SON-R 6 – 40 (maar bij (2) ++)
? : niet te achterhalen en is daàrdoor te beschouwen als onvoldoende

2. Aangetoonde of evidente equivalentie voor Vlaanderen is aanwezig

Het gaat om normen die in de publicatie niet direct verbonden werden met Vlaanderen. Uit de handleiding is echter overtuigend impliciet/expliciet af te leiden dat de normen/normreferentiekader 'zeer waarschijnlijk' toepasbaar zijn in Vlaanderen. Het is wel duidelijk dat dit criterium voorzichtig gehanteerd moet worden.

Beoordeling 2

- ++ : is duidelijk het geval, bv. SON-R 6 – 40
- + : lijkt waarschijnlijk het geval te zijn
- ± : er bestaat een gereede twijfel of dit het geval is
- : is niet het geval: te mijden
- ? : niet te achterhalen: te mijden

3. Kwaliteitsniveau van Normen en Normgroep

3.1 Klassieke normen

- Aangezien het resultaat van een persoon gepositioneerd wordt t.o.v. andere personen is het duidelijk dat de groep andere personen een relevant representatief karakter moet hebben, zo niet heeft de positionering weinig betrouwbare waarde.
- Bij de beoordeling van de relevantie speelt de statistisch technische informatie én zeker het psychometrische 'gezonde verstand'. De technische handleiding moet in ieder geval een helder inzicht toelaten in hoe de testgroep is samengesteld. Normen die steunen op proefgroepen waarbij $N < 30$ zijn onvoldoende. Dit geldt ook t.a.v. de 'ankerpunten' bij een 'continu(achtige)' normeringsprocedure.
- Voor tests die gehanteerd worden i.f.v. belangrijke – ook maatschappelijke – besluitvormingen zoals bij VAPH, M-decreet, LVS, ... dient het aantal personen per deelgroepnorm (leeftijd, leerjaar, ...) veel hoger te liggen dan $N = 30$. (bv. $N = 100$ per leeftijdsjaar). Hoe hoger het aantal individuen én hoe representatiever hoe beter de normkwaliteit is. Een topvoorbeeld is hier de normering van de TODIO-L. Een normering zoals bij de '15 Woorden' (Magez, Stinissen, Geerinck) voor de leerjaren LO 1 – 2 – 5 – 6 kan voor die leerjaren nog net omdat N telkens meer dan 30 bedroeg én ze geankerd werden aan de kwaliteitsvolle basisnormering van het 3e en 4e leerjaar.
- Naast het aantal (N) speelt dus ook de representativiteit. Ook hier speelt het psychometrische 'gezond verstand'. Men vergelijkt geen jongens met normen alléén samengesteld op meisjes als men niet weet hoe jongens en meisjes voor het betrokken domein al dan niet van elkaar verschillen. Hoewel dit logisch lijkt gaat het toch om een keuze van aanpak. Zo blijkt op de COVAT-CHC (intelligentie) de totaalscore op de test niet geslachtsgevoelig maar de subscores op de verscheidene BCV's wél. Men opteerde ervoor bij alle scores telkens toch de gezamenlijke representatieve steekproef jongens én meisjes als norm te hanteren. Bij de ZOBEST/I-Prefer (belangstelling) daarentegen koos men ervoor, gezien de constante grote verschillen tussen jongens en meisjes, aparte normen te maken voor jongens en voor meisjes. Standaard blijft wel dat elke normtabel opgesteld wordt op:
 - a) een voldoende grote groep (telkens $N \geq 100$)
 - b) zo representatief mogelijk voor de doelgroep
- Een knelpunt zou de representatieve regionale spreiding kunnen zijn maar het ziet ernaar uit dat het Vlaanderen van 2015 groeit naar één grote regionale zone. Er moet niet meer zwaar getild worden aan dit criterium, al is het mooi meegenomen als er rekening mee gehouden is.
- Belangrijker is de socio-economisch-culturele (SES) representativiteit. Bij kinderen kan men dit o.a. realiseren door voor alle onderwijsniveaus in de verschillende onderwijsnetten ad random te kiezen en dit verhoudingsgewijs bij elkaar te brengen.

- Nog ter overweging: bij intelligentietests voor kinderen houdt men zich in de regel strikt aan goede normkwaliteit (zie o.a. minstens N=100 per leeftijdsjaar en zo representatief mogelijk). Het blijft voor ons onduidelijk waarom men deze kwaliteit niet zou eisen voor andere zogenaamde klinisch/socio-emotionele en aanverwante instrumenten.

3.2 Gehanteerde normreferentiekader

- Het gaat hier om normreferentiekaders die men niet kan plaatsen bij a) klassieke normen (zie CAP-vademecum deel I). In het CAP-vademecum zijn deze tests en onderzoeksmethoden geplaatst in deel II.
- De kwaliteitsbeoordeling steunt op diffusere gronden dan bij de klassieke normen. Bij de kwaliteitsbeoordeling zal men kwalitatief de 'stevigheid', de 'onderbouwdheid', de gehanteerde theorie, het gehanteerde referentiekader zoals schools curriculum, DSM V enz. ... mee moeten betrekken.
In zoverre statistische procedures meespelen kan men dit beoordelen, aansluitend bij de inzichten besproken bij a). Bv. indien de 'normering' (cut-off-labels, ...) steunt op het oordeel van beoordelaars dient men zicht te hebben op de kwaliteit van die beoordelaars, hun aantal en de gehanteerde procedure.

Beoordeling 3

- ++ : de normeringsprocedure en de normgroepsamenstelling zijn van hoog niveau
- + : de normeringsprocedure en de normgroepsamenstelling zijn behoorlijk
- ± : het is duidelijk dat de normeringsprocedure en de normgroepsamenstelling lacunes vertonen die tot voorzichtigheid aanmanen en het hanteren van de normen
- : de normeringsprocedure en de normgroepsamenstelling voldoen niet: te mijden
- ? : de handleiding biedt onvoldoende informatie om adequaat een beoordeling te formuleren: te mijden

=> *Synthese Codeveld 4*

Men beoordeelt op basis van de drie vermelde criteria om een globale + of + - of - toe te kennen in codeveld 4. De criteria kunnen verder besproken worden in de testbespreking zelf op de fiche onder de topic 'Normen'.

B. Veld 5 van de Code

Recentheid van de normen.

Dit criterium wordt ingevuld in het vijfde veld van de code als "R(acent)" of "A(rchief)" of een combinatie ervan.

Opgelet : het is mogelijk dat een Archieftest in veld vier een teken + krijgt omdat hij in de oorspronkelijke versie goed scoorde op de drie vorige criteria maar de A wijst erop dat die - oorspronkelijk goede normen - nu verouderd zijn .

Als vuistregel stellen we dat:

"15 à 20 jaar vanaf het 'nu' kàn nog steeds aanvaardbaar zijn voor R, ouder wordt A"

De recentheid van de evaluatie wordt per evaluatie geankerd aan de datum van de evaluatie (zie datum testfiche). Men dient dus steeds vanuit dat perspectief te 'lezen'.

De evaluatie blijft echter enkel een richtinggevend karakter hebben. Het kan voorkomen dat nu (2015) een test 'echt' bij A hoort (code veld 5) en dat de oorspronkelijke publicatie goede Vlaamse normen had (CAP-code + in veld 4). Wanneer er binnen het onderzoeksdomein dat de test bestrijkt geen 'goede' R-test beschikbaar is kàn een

professioneel geschoold psychodiagnosticus beslissen deze A-test met de nodige voorzichtigheid toch nog te hanteren.

Beschrijving

- ++ : recent: niet ouder dan 10 jaar = R
- + : behoorlijk recent: niet ouder dan 20 jaar = R
- ± : ter deliberatie
- : oude test = A
- ? : niet te achterhalen = A

Speciale situatie.

Een speciale situatie ontstaat wanneer een Archief-test (code veld 5 = A) gehernormeed wordt. Op de oorspronkelijk fiche komt dan bij de bespreking een "Aanvulling" (zie datum). In de code wordt het vijfde veld gewijzigd in A/R. De kwaliteit van die recente normering wordt getoetst aan de hand van de drie eerste criteria en wordt vermeld in het vierde codeveld naast de oorspronkelijke beoordeling.

Bv. veld 4= +/- met veld 5 = A/R leest men als : de test had goed normen (+) maar die zijn verouderd (A), de test werd gehernormeed (R) maar die normen voldoen niet (- , zie drie eerste criteria).

Het is mogelijk dat naast de hernormering ook ingrijpende veranderingen plaats vinden in de test. In dat geval kan dit aanleiding geven tot een nieuwe fiche met een code die enkel hierop betrekking heeft. In regel zal de oude testfiche (veld 5= A) dan verwijderd worden.

Aandachtspunt

Het CAP-team maakte een keuze uit de Archief-tests. Het is duidelijk dat er veel meer zijn. In het kader van wetenschappelijk onderzoek en testconstructie kan het soms nuttig zijn ook die van naderbij te bekijken. Het Psycho-Diagnostisch Centrum (PDC) van Thomas More Antwerpen beschikt over een groot archief van tests en instrumenten, aanwezig in Vlaanderen uit de afgelopen halve eeuw (en ouder): de "Testbank". Dit archief, "het testgeheugen van Vlaanderen", kwam met medewerking van CAP-vzw tot stand en kan op aanvraag geconsulteerd worden.

De R-testen uit dit vademecum kunnen o.a. ook geconsulteerd worden in de testotheek van het PDC-Thomas More.

Enkele illustraties bij de "CAP-code":

Voorbeeld 1 : **I 04.2.1 | C | S₁ | ± | R |**

Deel I

De test wordt beschouwd als Recent – "**R**"-. De normering is bruikbaar – "**±**"-.

Enige voorzichtigheid blijft geboden.

De proef kan op collectieve wijze – "**C**" - toegepast worden in het 1^e leerjaar van het secundair onderwijs – "**S₁**" -.

Het gaat om een algemene intelligentietest (minstens 4 B.C.V. van het CHC-intelligentiemodel worden getoetst, zie topic 4).

Voorbeeld 2 : **I 03.1 | I | K₂₋₃ | X+ | R |**

Deel II

Het instrument screent algemeen de Functieontwikkeling – "**03.1**" -. Het wordt individueel toegepast – "**I**" – bij kleuters van de tweede tot de derde kleuterklas – "**K₂₋₃**" . Het is geen psychometrische test in de echte zin van het woord maar gebruikt andere diagnostische uitgangspunten – "**X**" – van goede kwaliteit – "**+**" -. Het is een recent instrument – "**R**" -. Binnen het CAP-vademecum vindt u de

eventuele testfiche met beschrijving in Deel II : Andere diagnostische instrumenten en methoden.

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

06 DE BESCHRIJVENDE CAP-FICHES

De bespreking is in de eerste plaats gericht naar de “veldwerkers” toe en omvat een reeks thema’s :

0. Titel van het testinstrument
Indien de titel begint met een lidwoord (de, het, een), wordt dit weggelaten.
De alfabetische klassering van de fiche gebeurt op het eerste woord van de officiële test/instrumentnaam.
1. Auteur
Bij een aanpassing van een buitenlandse test wordt ook de oorspronkelijke auteur vermeld.
2. Uitgever
De oorspronkelijke uitgever en datum worden vermeld. Bij latere aanpassingen wordt ook de uitgever en datum van de laatste aanpassing gegeven. Dit is o.a. belangrijk voor de R of A in de CAP-code.
3. Testbeschrijving
 - 3.1 *Soort test*
Hier komt een bondige algemene omschrijving van de test/instrument, bestemd voor de “practicus van het veld”
 - 3.2 *Afname en verbetering*
In de mate van het mogelijke wordt ook de doorsnee afnametijd vermeld.
 - 3.3 *Doelgroep*
Voor welke kinderen/jongeren/jonge volwassenen is de proef bestemd en eventueel in welke setting.
 - 3.4 *Normen*
Op wie zijn de normen bepaald? Hoe is de representativiteit in Vlaanderen? Van wanneer dateert de laatste normering ? Welke soort normen zijn het ? ...
4. Betrouwbaarheid en validiteit
Welke betrouwbaarheidsgegevens zijn er ? Hoe is de validiteit getoetst ?
5. Bespreking en varia
6. Literatuur
7. Aanvulling
Hier komen latere aanvullingen op de reeds bestaande fiche als het niet nodig is om een

nieuwe te schrijven. De “Aanvulling” wordt gevolgd door het jaartal
vb aanvulling 2009
aanvulling 2012
aanvulling 2016

8. “Voetnoot”

Men vindt hier de datum waarop de fiche werd opgesteld. In de ‘voetnoot’ kunnen meerdere data voorkomen. Dit kan de datum zijn waarop een ‘Aanvulling’ geschreven werd die ook vermeld wordt in punt 7 op de fiche. Deze is uiteraard altijd recenter dan de ‘basisdatum’.

De laatste datum geeft steeds aan wanneer veld 5 (A/R) het laatst geüpdatet werd.

Aanvullende situering

1. Sinds 2000 werden de PMS-centra omgevormd in CLB. Eerder dan vroegere testbesprekingen te vervangen, enkel wegens de naamswijziging, lieten we ze ongewijzigd en vragen we de lezer om dit in het achterhoofd te houden. Bij de besprekingen vanaf 2000 wordt consequent ‘CLB’ gehanteerd daar waar dit aan bod komt.
2. Bij de omvorming in 2000 veranderde ook de koepelorganisatie van de vrije PMS-centra ‘CSBO’ haar naam in ‘koepelorganisatie van de VCLB’.
3. Het is duidelijk dat zulke oudere fiches geleidelijk aan zullen verdwijnen uit het CAP-vademecum.

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

07 CODE VOOR EEN EERLIJKE TESTPRAKTIJK IN OPVOEDING EN ONDERWIJS

Deze Code beschrijft de voornaamste verplichtingen voor professionelen die tests gebruiken in de diagnostische praktijk. Ze beschrijft afzonderlijk de rol van de testgebruiker en de testontwerper.

De Code schrijft een aantal maatstaven voor met betrekking tot vier domeinen:

1. de ontwikkeling en de selectie van tests;
2. de interpretatie van scores;
3. het streven naar duidelijkheid en objectiviteit;
4. het informeren van de testgebruiker.

1. DE ONTWIKKELING EN DE SELECTIE VAN TESTS

De **testontwerper** verschaft de gebruiker de informatie die hij nodig heeft om de meest geschikte test te kiezen.

- Hij preciseert wat de test meet en waarvoor hij dient gebruikt te worden.

De **testgebruiker** kiest de test in functie van het beoogde onderzoeksdoel en in overeenstemming met de populatie die hij onderzoekt.

- Hij maakt gebruik van de beschikbare informatie om een test te kiezen die

- Hij omschrijft de doelgroep waarvoor de test bestemd is.
 - Hij beschrijft zeer nauwkeurig de karakteristieken, de bruikbaarheid en de beperktheden van de test.
 - Hij beschrijft duidelijk de belangrijkste meetkarakteristieken van de test en zijn onderdelen.
 - Hij verschaft uitleg over het concept waarop de test steunt.
 - Hij beschrijft het ontwikkelingsproces van de test.
 - Hij geeft uitleg over de vaardigheden die de test onderzoekt.
 - Hij toont aan dat de test meet wat hij pretendeert te meten.
 - Hij moet een handleiding voorzien met representatieve voorbeelden van de items, de instructies, de antwoordformulieren en/of de verwerkingsformulieren.
 - Hij beschrijft de invloed van milieu, taal en etnische herkomst op de test met betrekking tot de populatie waarvoor hij bestemd is.
 - Hij omschrijft de vaardigheden die vereist zijn voor het afnemen, het scoren en het correct interpreteren van de testresultaten.
- voldoet aan de doelstellingen die hij zich stelt.
 - Hij maakt gebruik van de beschikbare informatie om een test te kiezen die voldoet aan de doelstellingen die hij zich stelt.
 - Naast de testresultaten maakt hij ook nog gebruik van andere mogelijke informatiebronnen als aanvulling van en ter toetsing van de test scores.
 - Hij maakt zich vertrouwd met de manier waarop de test werd ontwikkeld.
 - Hij toetst aan de hand van onderzoek van onafhankelijke beoordelaars wat de waarde is van de test.
 - Vooraleer hij een keuze maakt voor een bepaalde test, neemt hij grondig specimensets van gelijkaardige tests door.
 - Hij verzekert zich ervan dat de test aangepast is aan de populatie die hij wenst te onderzoeken.
 - Hij gebruikt enkel proeven die correct toe te passen zijn en waarbij de auteur de vaardigheden omschrijft die nodig zijn voor de afname en de interpretatie van de test scores.

2. HET INTERPRETEREN VAN TESTSCORES

De **testontwerper** helpt de gebruiker bij het correct interpreteren van de test scores.

- Hij voorziet een verstaanbare handleiding waarin hij de afname en de verwerking van de test duidelijk en nauwkeurig beschrijft.

De **testgebruiker** interpreteert de test scores correct.

- Hij informeert zich betreffende de schaal die gehanteerd wordt, de karakteristieken van de norm- of vergelijkingsgroep en de

Hij licht de betekenis en de beperkingen van de gebruikte scores toe.

- Hij beschrijft de karakteristieken van de normeringsgroep evenals de wijze waarop deze werd samengesteld en de periode waarin de gegevens werden verzameld.
- Hij waarschuwt de gebruikers tegen mogelijk te verwachten verkeerd gebruik van de testcores.
- Hij geeft adequate informatie die toelaat kritische drempels te bepalen wanneer de test zich daartoe leent.
- Hij verschaft de gebruiker informatie dat de test meet wat hij bedoelt te meten.

beperkingen die verbonden zijn aan de scores.

- Bij het interpreteren van de testcores houdt hij rekening met de eventuele verschillen tussen de normgroep en de consultant(en) (leeftijd, geslacht, ras, handicaps...)
- Hij vermijdt tests te gebruiken voor andere doeleinden dan door de auteur vermeldt, tenzij onderzoek dit wettigt.
- Hij informeert zich hoe de kritische drempels bepaald worden en verzamelt bewijsmateriaal dat de zinvolheid van dergelijke scores aantoont.
- Hij overtuigt zich ervan dat de test valide is.

3. HET STREVEN NAAR DUIDELIJKHEID EN OBJECTIVITEIT

De **testontwerper** zorgt ervoor dat de test de populatie zo eerlijk en objectief mogelijk onderzoekt. Hij houdt daarbij rekening met verschillen in geslacht, ras, etnische achtergrond en met belemmerende factoren.

- Hij construeert de vragen en het bijbehorend materiaal zodanig dat ze niemand kwetsen.
- Hij onderzoekt de testresultaten van de proefpersonen van verschillend ras en etnische achtergrond en baseert zich op steekproeven van voldoende grootte. Hij hanteert procedures die waarborgen dat verschillen in prestaties in de eerste plaats verband houden met vaardigheden die de test bedoelt te meten.
- Indien mogelijk stelt hij aangepaste vormen op van de test en van de afnameprocedures voor cliënten die in belemmerende condities verkeren. Hij waarschuwt de gebruiker voor mogelijke problemen die op treden wanneer men standaardprocedures gebruikt bij een gewijzigde testafname.

De **testgebruiker** hanteert enkel tests die zo eerlijk en objectief mogelijk een populatie van verschillend geslacht, ras en etnische afkomst benaderen. Hij houdt daarbij rekening met het mogelijk effect van belemmerende condities.

- Hij evalueert de testopgaven en het testmateriaal ten einde factoren te vermijden die bepaalde bevolkingsgroepen kwetsen.
- Hij beoordeelt de testresultaten van een voldoende grote steekproef van verschillend ras en etnische afkomst indien deze beschikbaar zijn. Hij gaat na in welke mate de testresultaten kunnen beïnvloed worden door niet ter zake doende factoren.
- Bij proefpersonen die door omstandigheden gehandicapt zijn, gebruikt hij een aangepaste vorm. In dat geval dienen de standaardnormen geïnterpreteerd te worden in functie van de aangebrachte wijzigingen.

4. HET INFORMEREN VAN DE CLIENTEN

Afhankelijk van de omstandigheden heeft nu eens de **testontwerper** dan weer de **testgebruiker** rechtstreeks contact met de cliënt(en). In beide gevallen moeten zowel de ontwerper als de gebruiker de cliënt(en) de volgende informatie verschaffen:

- Wanneer men de optie neemt een test in te schakelen, verschaft men de onderzochte - eventueel zijn ouders of zijn voogd - informatie die hem moet toelaten te beslissen of het gebeurt en/of een bruikbaar alternatief gekozen wordt.
- Men streeft ernaar dat alle cliënten over de informatie beschikken die hen toelaat de test op een adequate wijze af te leggen. Men geeft hen informatie over wat de test meet, de soort vragen die gesteld worden en waarmee zij rekening moeten houden.

De persoon die beschikt over de testresultaten houdt rekening met de volgende richtlijnen:

- Ouders, cliënten hebben steeds het recht tot inzage van de testresultaten en testprotocols.
- Zij delen de cliënt, zijn ouders of voogd mee hoelang de testresultaten bewaard worden en lichten de betrokkenen in onder welke omstandigheden en aan wie de resultaten al dan niet mogen meegedeeld worden.

Deze code heeft de bedoeling de kwaliteit van het testgebruik te bevorderen.

Centra en individuele gebruikers die de code onderschrijven, verbinden er zich toe de voorschriften die hierboven beschreven worden, te respecteren.

Op deze code rust **GEEN COPYRIGHT**. Vermenigvuldiging en verspreiding worden aangemoedigd. Gelieve dit document wel te citeren als volgt:

Code voor een eerlijke testpraktijk in opvoeding en onderwijs/Nederlandstalige bewerking o.l.v. Coördinatieteam Antwerpen Psychodiagnostiek
.- Antwerpen/Brasschaat: Coördinatieteam Antwerpen Psycho-diagnostiek, 1992
.- 5 p.
.- Oorspr. titel: *Code of fair testing practices in education. (1988) Washington D.C.: Joint Committee on Testing Practices.*

De oorspronkelijke versie van deze code is te verkrijgen op het volgende adres:

Joint Committee on Testing Practices,
American Psychological Association,
1200 17th street,
NW, Washington DC 20036

Aanvulling

Er kunnen in Vlaanderen aanvullende specifieke professionele en deontologische regels geformuleerd zijn t.a.v. diagnostiek en privacy. Zo heeft men o.a. de zeer expliciete regelgeving in de CLB's op dit gebied. We nemen dit alles hier niet over en gaan ervan uit dat de practicus hiervan kennis heeft.

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)

08 OVERZICHT CAP-VADEMECUM, TESTHANDLEIDINGEN, INTERNE RAPPORTEN,

08.1 CAP- vademecum

08.1.1. CAP-testvademedecum van diagnostische instrumenten en methoden voor CLB.

08.1.2. Themavademedecums:

CAP-CHC vademecum. Intelligentiemeting in nieuwe banen. De integratie van het CHC-model in de psychodiagnostische praktijk (2007)

Thematisch CAP – testvademedecum: vragenlijsten en observatieschalen voor kinderen met gedrags- en emotionele problemen bruikbaar in Vlaanderen (2009).

08.2 Testhandleidingen – CAPvzw

PNT – R. Revisie van de Prestatieniveuustest (2000).

CIT 3 – 4R (SIBO-versie).

08.3 Interne rapporten- CAPvzw

Normen op papier voor de WPPSI-R (revisie 1997)

Begin- en afbreekregels bij de Vlaamse WPPSI-R met gebruik van de oorspronkelijke normering van de voorlopige versie (1997).

Enkele aanvullende toepassingen bij het gebruik van de Wisc-III subtest 'Woordkennis'.

Normering Raven – Rapport 1: Naar een geschatte hedendaagse normering en betekenis van de Standard Progressive Matrices – SPM Raven – voor Vlaamse kinderen en adolescenten.

Normering Raven – Rapport 2: Naar een geschatte hedendaagse normering en betekenis van de Standard Progressive Matrices voor volwassenen in Vlaanderen.

08.4 Infolijn CAPvzw

11 nummers

08.5 Ter inzage

Onderstaande publicaties liggen ter inzage in het 'Geheugen van Vlaanderen', een testbank die deel uitmaakt van de testotheek van Thomas More Antwerpen.

Logisch Verbale Studeerproef Einde Hoger Secundair Onderwijs (LVL) (1982).

Schoolvorderingentest voor Vernieuwde Wiskunde voor het zesde leerjaar van het lager onderwijs (WAL) (1986).

ALOSO: opstelling van een onderzoek met een standaard testbatterij bij de overgang van het lager naar het secundair onderwijs (1987 – 1988).

Belangstellingsproef voor Jongens en Meisjes 6de leerjaar lager onderwijs J(AN).

Belangstelling voor Studierichtingen BSTR in het tweede jaar secundair onderwijs (1991).

Studiegewoontentest Einde Basis Onderwijs – SEBO (1991).

WAPSO – 2: project met als doel opstelling van een onderzoek met modulaire standaardbatterij in het 2de jaar van het secundair onderwijs (1991).

NE.W Screeningstest voor schoolse kennis, -inzichten en –vaardigheden voor Nederlands en Wiskunde in het 2de jaar van de 1ste graad van het secundair onderwijs (1992).

Instapbatterij 1B (1994).

Geschatte herijking van de niet-verbale intelligentietest ‘Gédeon de Froidmont’. Onderzoek in het kader van faire diagnostiek als hefboom in kansenbevordering.

[\[terug naar inhoudstafel\]](#)